

HERALDISK TIDSSKRIFT

1961 • BIND 1 • NR 3 • SIDE 127-129

Ny heraldisk litteratur

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heraldininen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

Ny heraldisk Litteratur

Symboler

I 1955 mødtes Eisenhower med Bulganin i Genève til en konference, som var imødeset med store håb om afspænding og nedrustning. Da den amerikanske præsident efter konferencen kom flyvende tilbage til Washington, strømmede regnen ned. En repræsentant for lufthavnen stod parat med en paraply, men blev fejlet til side af en af Eisenhowers personlige rådgivere, og præsidenten blev gennemblødt, inden han nåede under tag.

Hvorfor måtte han ikke beskytte sig mod regnen? *Fordi man for enhver pris ville undgå billeder af Eisenhower og en paraply.* En anden demokratisk statsmand, Neville Chamberlain, havde i årene før den Anden Verdenskrig fløjet til møder med en anden diktator, med de resultater vi alle kender. Noget af det som verdensoffentligheden havde bidt mest mærke i hos Chamberlain var hans *paraply*. Hans paraply var blevet hans kendemærke, og på grund af hans mislykkede politik, blev paraplyen et symbol på eftergivenhed, afmagt, eller fejhed. Endnu sytten år efter tillagde man dette symbol så stor betydning, at de Forenede Staters præsident ved hjemkomsten fra mødet i Genève hellere måtte blive våd til skindet, end han måtte fotograferes under en paraply.

Symboler — nogle fra i går, andre ældgamle — spiller en større rolle i vores liv end man normalt gør sig klart, både for det enkelte menneske og for nationerne. Mærkeligt nok er litteraturen om symboler og symbolik ikke stor. Den er normalt heller ikke særlig god, hvilket er lettere at forstå, for emnet er uhyre omfattende, uensartet, svært at opfatte og fatte i alle dets forgreninger, og i

det hele taget udflydende og undvigende. Hvad er et symbol, og hvad ikke?

I høsten 1960 udkom en bog, *Arnold Whittick: »Symbols, Signs, and their Meaning»* (Leonard Hill, London, 50 shilling), som søger at løse opgaven, uden at det dog er lykkedes. I stedet for at give god, brugbar besked på mindre områder af symbolikken (som sandelig kan være udstrakte nok i sig selv), har forfatteren villet have alt med, der under nogen synsvinkel kan siges at være »symbolsk«. Vi føres gennem kunst og æstetik, sociologi, filosofi og religion, psykologi og psykoanalyse. Der er afsnit om totem, faner, flag, heraldik, emblemer, tegnsprog, skriftegn, segl, mønter, ordener, rangtegn, varemærker, reklame, husskilte, butiksskilte, daglig skik og brug (f. eks. håndtryk), drømme, sexualsymboler, helgenattributter, ceremonier, kongefamiliers funktioner, dans, bevægelser, påklædning, uniformer, arkitektur, skulptur, maleri, teater, film, og meget andet.

Nogle af disse afsnit indeholder gode og interessante oplysninger eller synspunkter, men som helhed er de langt fra tilfredsstillende, endsige udtømmende. Man kan ikke sige at forfatteren er overfladisk; han er tværtimod samvittighedsfuld og belast (der er litteraturlister til hvert afsnit), men hvad skal man stille op med alt dette, selv på 424 store sider med ca. 400 illustrationer? Op imod halvdelen af bogen udgøres oven i købet af en alfabetisk fortegnelse over ca. 250 »velkendte symboler« (tegn, figurer, planter, farver etc.) »deres oprindelse, betydning og historie«. Også i dette udvalg findes der gode ting, (f. eks. oplysninger om engelske forhold), men savnes mere: i behandlingen og frem for alt i udvalget. For dem der især er in-

teresseret i et sådant symbol-register, findes der en mere omfattende og på flere punkter bedre bog, nemlig *Frithiof Dahlby: »De heliga Tecknens Hemlighet. Om Symboler och Attribut»*, Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag, Stockholm, 3. oplag 1957; 282 sider, hæftet Skr 12,50, indb. Skr 15,00.

S. T. A.

Ointroducerad Adel 1961

I Sverige utgivas två adelskalendrar, dels den årligen av riddarhusdirektionen utgivna »Sveriges Ridderskap och Adels kalender», dels den vart tredje år utkommande *Kalender över Ointroducerad Adels Förening*. Den sistnämnda har nyligen utkommit med sin 11:e årgång (Gebers, Uppsala 1960; 263 sidor, 67 ill., 4 porträttpl.; pris inb. Skr. 25:— + oms.).

På föreningens uppdrag har redigeringen i år övertagits av den kände matrikelutgivaren kammarherre *Erik T:son Uggla* i Vänersborg — bl. a. redaktör för Ordenskalendern. Uggla har nedlagt ett gott arbete för att åstadkomma konsekvens i avseende av medtagna uppgifter och enhetlighet i fråga om uppställningen. På grund av den korta tid, som stått honom till buds, har den önskvärda omarbetningen av de inledande släkthistorikerna endast till en del kunnat genomföras. Heraldikern noterar tacksamt, att kalendern är försedd med föredömliga teckningar av ätternas fullständiga vapen samt vapenbeskrivningar; detta är resultatet av ett samarbete mellan kalenderns förste utgivare kapten *Johan Kleberg* och *Johannes Britze*.

Kalendern upptager dels utländska adessläkter, som äro bosatta i Sverige, dels släkter av svenskt ursprung och alljämt här boende, vilka erhållit utländskt adelskap, dels ock i Sverige adlade och bosatta släkter, som icke introducerats på svenska riddarhuset — *von Braun, Ekestubbe* och *Gentzschlein*. Till den danska adeln höra grevarna *Moltke-Huitfeldt* och *af Trampe* samt *von Harbou, Löwenstjerne, von Reedtz, von*

Schreeb och *Treschow* och till den finländska friherre *Cronstedt* samt *Linder, von Rettig* och *Segerstråle*. Andra kända ätter äro grevarna *Bernadotte af Wisborg*, markis *Lagergren* och »Sveriges ende hertige *d'Otrante*».

Vilka släkter, som skola anses berättigade att införas i kalendern bestämmas av föreningens styrelse, vilken tyvärr i vissa fall icke varit tillräckligt källkritisk utan även medtagit några släkter, vars påstådda adelskap icke kunnat bevisas.

Icke minst tack vare sina korrekta uppgifter och efterföljansvärda heraldik utgör kalendern ett värdefullt bidrag till den genealogiska handbokslitteraturen.

L. P-n.

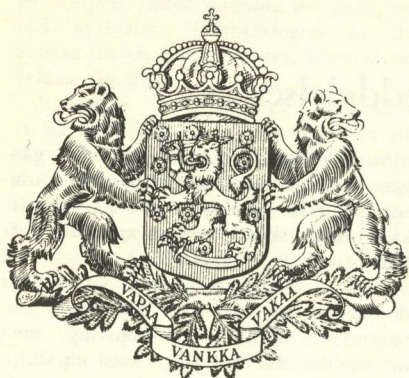
Livrustkammaren

En tidskrift, som innehåller mycket av intresse för heraldikern är *Livrustkammaren* (utg. Kungl. Livrustkammaren, Stockholm NO; pris per år Skr. 10:—, per nr 3:—). Det nu avslutade band VIII utkom med nio häften, varav tre dubbelnummer, 1958—1960, och omfattar 310 sidor med 143 ill. samt 3 färgpl. Förutom heraldiska artiklar innehåller tidskriften vapen- och dräkthistoriska uppsatser samt några minnesartiklar; de flesta artiklar åtföljas av sammanfattningar på engelska, franska eller tyska.

Band VIII innehåller följande heraldiska uppsatser: Styresmannen för Kungl. Armémuseum fil. d:r *Heribert Seitz* skriver i nr 6 om »De tre kronorna. Symbolens väg till vårt land» och i nr 9 om »Trekronorssymbolen under 1300-talet. Några jämförande iakttagelser»; samma ämne har han ju behandlat i HT nr 2.

Föreståndaren för Statens profesamling, fil. lic. *Arne Danielsson* skriver i nr 6 om »Identifiering av fälttecken» och i nr. 10 om »En infanterifana från drottning Kristinas tid».

Vidare lämnar fd. I:e intendenten vid Nordiska muséet fil. d:r *Sigurd Wallin* ett värdefullt bidrag till de svenska landskapsvapnens historia i sin uppsats »Carl

Finlands stora riksvapen enligt ännu ej fastställt förslag av 1936. Björnarna skola vara svartbruna. Valspråket, på ett band i silver och blått, betyder: Fri, Fast, Trygg. Heraldikerns önskemål: Svarta (eller gyllene) björnar, och ett enkelt postament i st. f. grankvistarna, samt, för republikens president, Finlands Vita Ros' ordens kedja omgivande skölden.

X Gustafs begravningsfanor. Urkundsnotiser kring föremålsbeståndet» i nr 11–12.

Kanske hälsar man dock med särskild glädje fd. äldre underbibliotekarien vid Helsingfors' universitetsbibliotek fil. mag. Emerik Olsonis avhandling »Finlands vapen» i nr 7–8. I denna inhämtar man bl. a. att en 1934 tillsatt riksvapenkommitté 1936 överlämnade sitt betänkande jämte förslag till lag angående finländska statens vapen och flagga. Enligt detta skulle det stora riksvapnet krönas med en sluten krona och hava två björnar såsom sköldhållare (se ill.). Jag citerar Olsonis slutrader: »Vapenkommitténs välgrundade förslag publicerades för snart ett kvarts sekel sedan, men därvid

har saken förblivit. Finlands riksvapen är ännu den dag som är, icke stadfäst i lag, och myndigheterna framhärda i att använda endast det sitt suveränitetstecken berövade vapnet.»
L. P-n.

En dårlig Bog

Julian Franklyn: »Shield and Crest. An Account of the Art and the Science of Heraldry», som utkom hösten 1960, er bestemt ikke nogen god bog. For det første er den uigennemtænkt. For det andet er den dårligt skrevet.

Flere vigtige og interessante sider af heraldikken er forbigået eller behandlet ganske overfladisk. Bogen gennemgår størstedelen af det heraldiske system uden afbildninger; i stedet for et blik på en illustration må man stride sig igennem besværlige geometriske beskrivelser. De illustrationer som findes (193 våbener i farver, 252 skjolde og hjelmsfigurer i sort) er for så vidt udmærkede: kønt tegnede og med mange sjældent sete enkeltheder, men de er såre upraktisk arrangeret. De er nummereret, men ikke anbragt i nummer-orden; der er ingen henvisninger til dem i teksten; og billedteksterne er anbragt samlet bag i bogen! Forfatteren gentager sig selv, modsiges sig selv, og docerer en masse hjemmegjorte distinktioner. På enkelte undtag nær giver bogen i virkeligheden ikke ordentlig besked om noget som helst.

Det var bogens *indhold*. Bogens *stil* er ikke bedre. Den er utålelig snaksomt skrevet, omstændelig og trættende; snart villet pompøs, snart villet morsom, men lige mislykket i begge retninger. Trods sine kønne illustrationer er det en af den slags bøger, som skader heraldikken mere end den gavner. (Forlag: Macgibbon & Kee, London. 508 sider. Pris 65 shilling).
S. T. A.

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.